ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/387
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އަޙްމަދު މުޖާހިދު، ހަނދުވަރީގެ / ދ.މީދޫ
- އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބި ފަރާތް: އިބްރާހީމް ރަޝީދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު އ- 13541 / މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާއިލާ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހަރަދަކާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ

ނިމުނު ތާރީޚު: 19 ޝަޢުބާން 1445 / 28 ފެބުރުއަރީ 2024

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 27 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1444 / 23 އޮކްޓޫބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 1692/Cv-C/2020
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާއިމެދު ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅި މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2020
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 24 މާރިޗު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އަޙްމަދު ފުޢާދު، ހަނދުވަރީގެ / ދިއްދޫ
ވަކީލު: ޝަހީމް އިބްރާހީމް / ދަފްތަރު ނަންބަރު ދިސ 7006

އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅު ފަރާތް

އިބްރާހީމް ރަޝީދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު ދިސ 13541 / މާލެ
ވަކީލު: އިބްރާހީމް މަޙްފޫޒު، ހަނދުވަރުގޭފޮށި /
ބ. ފުލައްދުވަސް

މަދަނީ- އެއްބަސްވުމާމެދު ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅި މައްސަލަ- ކޮންޓްރެކްޓް ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާ

މުސްތައުނިފު ހުށަހެޅި ބަޔާނުގެ ދަޢުވާ:

މައްސަލައިގެ ތަފާޞީލު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ، ބަދަލު އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް، ދިމިދޫ / ހަރުދުވެލިވިލާ، އަޙްމަދު ޢުމަރު (ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A123058)ގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކޮށް ހިންގުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން ބެލެވުނު ދަޢުވާއެކެވެ.

މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ މާލެ / ދަރަށަގަ ނަންބަރު ދ 13541، އިބްރާހީމް ނަސީމް (ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A066694)އެވެ.

ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް އިބްރާހީމް ނަސީމްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތަށް ޖުމްލަ US$ 56,381.00 (ފަންސާސްހަހާސް ތިންސަތޭކަ އަށްޑިހައެކެއް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދިނުމަށް ޙުކުމްކޮށްފައެވެ. އަދި މި ފައިސާގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް އިބްރާހީމް ނަސީމަށް ދައްކައިފައިވާ US$ 20,625.00 (ވިހިހާސް ހަސަތޭކަ ފަންސަވީސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ކަނޑައި، US$ 35,756.00 (ތިރީސްފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސްހައެއް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދިނުމަށް ޙުކުމްކޮށްފައެވެ.

3. އިސްތިއުނާފު ބަޔާންކުރެވުނު US$ 35,756.00 (ތިރީސްފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސްހައެއް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދިނުމަށް، އެ ފައިސާ ހޯދުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރިއެވެ.

4. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ބަޔާންކުރި ދަޢުވާ ކުރުމުން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ގޮތް

5. އިސްތިއުނާފު މިކުރެވޭ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގައި ރިޒޯޓް ބެލިއިރު، އެ ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ދަފްތަރު ނަންބަރު ރސ 13541 / މާލެ، އިސްކަނދަރު ކަސްހޫރި، ހަނދުވަރީވާ / ދިޔަމިގިލި، އަޙްމަދު މުޙައްމަދު އަށް ދައްކަންޖެހޭ ކަމަށް ހޯދައިދިނުމަށް ދަޢުވާ ކުރެވުނު ފައިސާގެ ތެރެއިން މިންވަރަށް ބަލާއިރު US$ 35,756.00 (ތިރީސްފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސްހައެއް ޑޮލަރު) އާއި، މިފައިސާ ހޯދުމަށް ޤާނޫނީ ވަކީލުންނަށް ހަރަދުވި -/40,000ރ. (ސާޅީސްހާސް ރުފިޔާ) އާއި، މިފައިސާ ހޯދުމަށް 15 އޮގަސްޓް 2020 ގައި ޤާނޫނީ ސިޓީގައި ބުނެފައިވާ ޗާޖަށް ކޮށްފައި އެދި ދަފްތަރު ނަންބަރު ރސ 13541 / މާލެ، އިސްކަނދަރު ކަސްހޫރިގެ ވާރުތުން ހަނދުވަރީވާ / ދިޔަމިގިލި، އަޙްމަދު މުޙައްމަދުގެ ވަކީލަށް ދައްކުމަށް ހުކުމްކުރި ކަމަށްވާކަން އެނގެން އެބައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ދަޢުވާ ނިންމަވާފައިވަނީ،

"ދެފަރާތް، ބުނުއްވިކަންތަކާއި ހުށަހެޅުއްވި ހެކިތަކާއި، ދަފްތަރު ނަންބަރު ރސ 13541 / މާލެ، އިސްކަނދަރު ކަސްހޫރިގެ ވާރުތުން ހަނދުވަރީވާ / ދިޔަމިގިލި، އަޙްމަދު މުޙައްމަދުގެ ވަކީލަށް ދައްކަންޖެހޭ، ދަފްތަރުގެ ވާރުތުން ކޮށްފައި އޮތް ވަކީލުގެ ދައްކަންޖެހޭ US$ 35,756.00 (ތިރީސްފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސްހައެއް ޑޮލަރު) ދައްކަވާފައި ވާރުތުން ދައްކަވާދޭން ވާރުތުން އެހެން ދައްކަވާދިނުމަށް ލާޒިމުކަން ވަނީ ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާތީ ކަމަށްވާތީ،

ދައްކަން ވަކީލު ދައްކާނީ ވާރުތަށް ދީފައިވާ މުއްދަތު 24 ޖޫން 2022 އިން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަކީލު ސިވިލް ކޯޓު ދައްކަވައި މިފަދައިން ކޯޓުން ދައްކަވާދޭން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް / ދިޔަމިގިލި، އަޙްމަދު މުޙައްމަދު

އަށްގައި، މިގޮތުގެ މަތިން ހުކުމްކުރައްވަމެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

އެ ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ހުކުމްކުރި ނުރުހުންތައް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖެ / ހަނދުވަރީވާ، އަޙްމަދު މުޙީބް (ދިވެހިރައްޔިތެއްކަމުގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A123058)ގެ ފަރާތުން 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި މި ނުކުތާތަކާ ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވައިފައެވެ. މި ނުކުތާތަކަކީ؛

7.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތުގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނަންބަރު MC-PV/2017/002 (04 އޮކްޓޫބަރު 2017) ޕްރޮނޯޓް ވަޢުދުނާމާއިން މި ވަޢުދުނާމާގައިވާ ތާރީޚާ ހަވާލުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ސިޓީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް USD 37,006.00 ދައްކަންޖެހޭ ޤަރުޟުކަމާއި، ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ ފައިސާއަކީ ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް އަނބުރާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަމުގެ އިތުރު ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އެކުލެވިގެންވާ ދިފާޢެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން މި މައްސަލާގައި ހުށަހެޅުމަށް ނުވާކަމަށް ނިންމަވާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/28 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލާއި އަދި ހެކިބަހުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑާ ޚިލާފަށް ހުކުމްކޮށްފައިވުން؛

7.2 ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނަންބަރު MC-PV/2017/002 (04 އޮކްޓޫބަރު 2017) ޕްރޮނޯޓް ވަޢުދުނާމާއިން އެކަނިވެސް މި ވަޢުދުނާމާގައިވާ ތާރީޚާ ހަވާލުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ސިޓީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް USD 37,006.00 ދައްކަންޖެހޭ ނުދައްކާވާކަމާއި، އަދި މި ކަމާ ހިނގި ޚަރަދާއިން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފައިސާ ދީފައިވާކަމަށް އެނގެން ނެތްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ މި ފަދައި ސާބިތުވާ އެއްވެސް ހެކިބަސް / ޔަގީންކަމެއް ނެތިކަމާއި، މިއީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާއިދާ ޤާނޫނާ (presumption of fact) ސާބިތުކުރުމުގެ ހަމައާއި ހެކިބަހުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމަކަށްވުން؛

7.3 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/75 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 6 ވަނަ މާއްދާއާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށްވެސް؛

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

8. މި މައްސަލާގައި، ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކާއި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ބަލައިދޭ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުން ބަލާއިރު ތިރީގައިވާ ކަންކަން އެޅުވުމާއި ހުރިކަމަށް އަހަރެންނަށް ފެނިގެންދެއެވެ.

9. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވާ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ މައިގަނޑު 02 (ދޭއް) ސަބަބެކެވެ.

(ހ) އިސްތިއުނާފު ބަލައިދޭ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނަންބަރު MC-PV/2017/002 ޕްރޮޖެކްޓް ވެލުއޭޝަން އާ ވެލުއޭޝަނުގައިވާ ތާރީޚާ ހަމައަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ބަލައިދޭ ފަރާތަށް USD 37,006.00 (ތިރީސްހަތްހާސް ހައެއް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދައްކަންޖެހޭ ކަމުގައި ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/28 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލާއި އަދި ހުކުމްތަކަށްދިމާކުރުމުގައި ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ މިންގަނޑާ ޚިލާފަށްކަމަށް ނިންމަވާފައިވުން އަދި

(ށ) ދެވަނަ ސަބަބަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް ދެކޭކަމަށެވެ.

10. މި ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/CV-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ގެ ޙުކުމް ބާތިލްކޮށް ދެއްވުމަށެވެ.

11. [illegible] ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ

"[illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] އެކަން [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]"

12. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/28 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާގެ (ނ) ގެ 04 އަދި 05 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، ފައިސާ ހޯދުމަށް ކުރާ ދައުވާތަކުގައި، [illegible] ސަބަބު [illegible] ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.

13. މި މައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ދައުވާގައި [illegible] MC-PV/2007/002 [illegible] 150,000/-ރ (އެއްލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) [illegible] USD 37,006.00 (ތިރީސްހަތްހާސް ހަ އެމެރިކާ ޑޮލަރު) [illegible]

14. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] ބަލާއިރު، އެ ނުކުތާގެ [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ [illegible] ސިވިލް

ކޯޓުން މައްސަލައިގެ ބުނެފައިވާގޮތަށް ޙުކުމް ކުރުމެވެ. އެގޮތުން މި ނުކުތާގެ ތަފްޞީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި މިވާ ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތަށް ދައްކާފައި ދަޢުވާކުރި ނުކުތާތަކުގައި ސާބިތުކުރެވޭކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު އުސޫލުގައިވާ މަދަނީ މުޢާމަލާތުތަކުގައި ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ (ONUS PROBANDI) އުފުލާނީ މުއްދަޢީ ކަމަށެވެ.

15. މަދަނީ މުޢާމަލާތުތަކުގައި ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ (burden of proof) އަދި އުފުލުމުގެ ގޮތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އުފުލަންޖެހޭ އިލްތިޒާމްތަކަކީ ވާނީ އަދި ސަބަބުން އުފުލަންޖެހޭކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކުން ބަޔާންވެ އެނގެއެވެ.[1] ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ ބަހާލެވެނީ 02 (ދެ) ބައެކެވެ. އެއީ (1) ދަޢުވާ އުފުލާ ފަރާތުން އެކަން ސައްޙަކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، (burden of production) އަދި (2) ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކުން (އެކަން ދަޢުވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ހެއްކާ އިތުބާރުކުރުން) އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށްގެ ހެއްކަކަށް (burden of persuasion) ވާނެކަމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޙުސައިން ސަޢީދު އިސްމާޢީލް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޤަޟިއްޔާ**[2] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންވެގެން އެނގެން އޮވެއެވެ. އާންމު އުސޫލުގެ ގޮތުގައި މަދަނީ މުޢާމަލާތުތަކުގައި ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އުފުލަންވާނީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމުގައި ވިޔަސް، މި ބާރުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ހަވާލުކުރި ބުރަ ކޯޓަށް އުފުލާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުންތަކާއި، ބުރައުފުލާއިރު އެއް އަނެއް ފަރާތަށް ބަދަލުވާނެ 'ބުރައެއް' ސާބިތުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލަންޖެހޭ ފަރާތަކީ އެ 'ބުރައެއް' ކަމަށް ވަކިކޮށްފައިވާކަން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުންވެސް އެނގެން އޮވެއެވެ.[3]

---

[1] މިގޮތުން މިފަދައިން ނިންމާފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 (އަޙްމަދު ނާޒިމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/02 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. ޙުސައިން ޝަރީފް) ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A49 ([illegible]) ޤަޟިއްޔާ ފަދަ ޤަޟިއްޔާތަކަށް

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/13 ޤަޟިއްޔާ

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 (އަޙްމަދު ނާޒިމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް) ޤަޟިއްޔާ

16. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ޙާދިޘާ ނުވަތަ އަމަލު ސާބިތުކުރުމަށް ބަލާނީ "[illegible] [illegible] ގޮތަށް" (balance of probabilities) އަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ [illegible] [illegible] ޙާދިޘާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ޙާދިޘާއެއް [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޙާދިޘާއެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[4]

17. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން [illegible] އެ ފަރާތުގެ ނަންބަރު MC-PV/2007/002 [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް 150,000/-ރ (އެއްލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް US$ 37,006.00 (ތިރީސްހަތްހާސް ހަޔެއް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާއި، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،[5] އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

18. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/53 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible]

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ބަލާއިރު ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

19. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ އެދުން އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ [illegible] [illegible] ފައިސާ އަނބުރާ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އެ ފައިސާއަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އެ ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] އެ ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] 17 [illegible] 2017 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

20. މި އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، އެ އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible] [illegible] 28 މާރިޗު 2017 ވަނަ ދުވަހު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ [illegible] [illegible] ހުސައިން އިސްމާޢީލް އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] މި

އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން ބައިބަޔަށް ދައްކާ ހަވާލުކުރުމަށް އެއްވަރު މުޢާމަލާގެ ވަކާލާތުން ސަލާމަތް ވިޔަސް

ފަރާތަށް ވުޖޫދުން އެއްބަސްވާކަމަށް ބައްޓަންކުރެވިފައެވެ.

21. ހުކުމުގައި މިވާ މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި އެއްބަސްވުމުން، އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތަށް

ދޫކޮށްފައި ވަކި ބައިބަޔަށް ދައްކާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވާތީ، އިސްތިއު

ބަޔާނުގައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، ފައިސާއެއް ބަދަލުވެފައި ނުވާ އެއްބަސްވުމުގެ ބައިތަކުގެ ފައިސާއާއި

އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ އަތުން އިސްތިއުނާފު ބަލާކުރާ ފަރާތް ނަގާފައިވާ ފައިސާތަކުން ޚިލާފަށް ނުވާކަން

އަދި އިސްތިއުނާފު ބަލާކުރާ ފަރާތުން ދެއްކުމަށްކަމަށް ބުނާ ފައިސާގެ އަދަދުން ސާބިތުކުރުމަށް އަ

އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން ވަކިވާކަން ދެނެގަން ނުކުރެވެއެވެ.

22. އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ދެކޭގޮތުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާ މި ހުކުމަކީ ގޮތެއް ދަށު ކޯޓު މަޖިލީހެއްގައި

ވާހަކަ ދައްކާފައިވާއެވެ. މިކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ މަޖިލީހުގައި ބަޔާންކޮށް ބަލަހައްޓަން ފެނުނެއެވެ. ދަށު ކޯޓުގެ ސަބަބުތަކާ

ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލިއިރު މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފޯރުކުރި އެއްބަސްވުމަށް

ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާކަން ފެނިގެން ނުދެއެވެ. ނަމަވެސް އެ އެއްބަސްވުމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާނަމަ އެ އެއްބަސްވުމަކީ

މައްސަލައިގެ ޙުކުމަށް އަސަރުކުރާނެ ނުވަތަ ބަދަލުވެ އަންނާނެ ހުއްޖަތްތަކެއް ގޮތުގައި ބެލެވޭނެ އެއްބަސްވުމެއް

ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

23. ބެލުމުގައި ކަންކަން އެކުން ހުކުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަކީ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/28 ޤަޟިއްޔާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ

ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލާ އަދި ހުއްދަކުރާ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ

މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑާ ޚިލާފުން ނިންމާފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅަން ބަލައި އޮތުމަކަށްވާގައި

ނުދެކެމެވެ.

ނިޔާވަތް ފާސްކުރުން

24. މިސްލު [illegible] ކަންކަން [illegible] ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިޢުނާފު ކުރުމަށް އެދި [illegible] [illegible] ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލު ގެނައުމަށް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

ފަރީޤުން އަސާސީ ޝަރީޢަތުގެ ޚަރަދު:

25. ދެފަރީޤުން [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ޚަރަދެއް އަމުރެއް ނުކުރަމެވެ.

ފަރީޤުން ހައިކޯޓުގައި ހިނގި ޚަރަދު:

26. ދެފަރީޤުން [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ޚަރަދެއް އަމުރެއް ނުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ މުއްދަތާއި ބެހޭގޮތުން

27. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަލާނިމުނުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރީޤުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[7] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ދޫކުރެވިފައި ނުވާނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ދޫކުރާތާ ފެށިގެންނެވެ.[8] އެހެންނަމަވެސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ކޮޕީއަށް ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[9]

---

[6] މިކަމުގައި ބަލާ އިސްތިސްނާ މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

[7] މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[8] މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[9] މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

ޚުލާޞާ:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދެވިފައިވާ ސަބަބުތައް އެގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، ތަރިދޫ / ހަނދުވަރީވިލާ، އަހްމަދު ފުޢާދު (ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ނަންބަރު: A123058)ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ދެފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔެކިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1692/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަންޖެހޭފަދަ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމްކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޢު

އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރްހީޖާ